

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

Algemene Rekenkamer
T.a.v. De president van de Algemene Rekenkamer,
drs. A.P. Visser
Postbus 20015
2500 EA Den Haag

Bestuurskern
Dir. Omgevingsveiligheid &
Milieurisico's
Cluster E
Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Ons kenmerk
IENW/BSK-2021/173839

Datum 17 juni 2021
Betreft Bestuurlijke reactie op uw rapport 'Handhaven in het
duister, De aanpak van milieucriminaliteit en –
overtredingen, deel 2'

Geachte heer Visser,

Op 26 mei 2021 heeft u mij het rapport "*Handhaven in het duister, De aanpak van milieucriminaliteit en –overtredingen, deel 2*" toegezonden met het verzoek hierop te reageren.

In uw rapport geeft u de resultaten weer van uw onderzoek naar de aanpak van milieucriminaliteit en -overtredingen en de effectiviteit van interventies om milieuovertredingen aan te pakken. U geeft daarbij ook aan dat er veel inzet nodig was om de data op een juiste manier te kunnen interpreteren. Ik waardeer uw onderzoek en de conclusies en aanbevelingen die u doet. Het rapport geeft duidelijke aanknopingspunten voor het effectiever aanpakken van milieuovertredingen en -criminaliteit. De resultaten van het onderzoek zijn zorgwekkend en ik deel uw zorg over de knelpunten die u ziet. Uw hoofdconclusie dat het stelsel van toezicht en handhaving om milieucriminaliteit en –overtredingen tegen te gaan onvoldoende functioneert is duidelijk en neem ik erg serieus. Goed inzicht in de omvang van milieucriminaliteit en betere monitoring van de effecten van toezicht en handhaving zijn belangrijk om het stelsel van toezicht en handhaving op milieuovertredingen te versterken. Het rapport maakt duidelijk dat er nu actie nodig is om de knelpunten structureel aan te pakken.

Aanpak van milieucriminaliteit

De aanpak van milieucriminaliteit heeft al langere tijd mijn aandacht. Samen met de minister van Justitie en Veiligheid (JenV) heb ik in 2019 een actieplan Aanpak milieucriminaliteit opgesteld. Uw huidige onderzoek en aanbevelingen en uw vorige rapport "Een onzichtbaar probleem" kent een grote samenhang met het onderzoek van de commissie Van Aartsen naar een goed functionerend VTH-stelsel. Deze rapporten samen onderstrepen de urgentie en het belang dat er nog veel werk is verzetten om te komen tot een goed functionerend VTH-stelsel. De rapporten vormen gezamenlijk een stevig fundament om een aantal structurele wijzigingen door te voeren. Ik plaats uw rapport dan ook nadrukkelijk in deze bredere context.

Het doel van het actieplan Aanpak milieucriminaliteit is te komen tot een nieuwe norm: milieuovertredingen zijn niet acceptabel en daarom worden overtreders aangepakt. In het programma "Liever een goede buur"¹ hebben wij verschillende projecten uitgewerkt. De resultaten van uw onderzoek helpen om binnen dit bestaande programma het zicht op de omvang van de problemen aan te scherpen en de urgentie voor het aanpakken van knelpunten te behouden.

Zoals u weet is in maart 2021 het advies van de commissie Van Aartsen aan mij aangeboden. Dat advies komt tot vergelijkbare conclusies. Ik ben op dit moment bezig met de uitwerking van de opvolging van dat advies. Sommige aanbevelingen vragen nader onderzoek hoe we deze in de praktijk kunnen vormgeven. Ik wil uw aanbevelingen waar mogelijk dan ook in samenhang met de aanbevelingen van de commissie Van Aartsen oppakken en waar dat mogelijk is ook in het lopende programma "Liever een goede buur". Hieronder zal ik ingaan op de specifieke aanbevelingen aan mij. Tot slot zal ik reageren op de meer algemene aanbevelingen.

Bestuurskern
Dir Omgevingsveiligheid &
Milieurisico's
Cluster E

Ons kenmerk
IENW/BSK-2021/173839

Reactie op uw aanbevelingen

De eerste twee aanbevelingen betreffen de datakwaliteit en de informatiepositie. Als eerste is het van belang dat de registratie van gegevens op orde komt. Uniforme registratie is daarbij zeer van belang om te komen tot een gedeeld informatiebeeld (tweede aanbeveling). Zoals ik ook heb aangegeven in mijn reactie op het eerste deel van het onderzoek acht ik gegevens- en kennisuitwisseling tussen toezichthouders van essentieel belang voor een efficiënte en effectieve handhaving. Ik heb in het Bestuurlijk Omgevingsberaad van maart jl. dan ook aandacht gevraagd voor de conclusies en aanbevelingen in uw rapport "Een onzichtbaar probleem".

De noodzaak van een verbetering van de datakwaliteit wordt breed erkend. Conform mijn reactie op het eerste deel van uw onderzoek, hebben de betrokken partijen inmiddels een Taskforce voor een verbetering van het gebruik van Inspectiewiew ingericht. In dat kader worden de volgende acties uitgevoerd:

- Bronhouders worden gestimuleerd en gefaciliteerd om te zorgen dat gegevens die zij via de Inspectiewiew delen juist zijn. Zo wordt via een "terugkoppeling in het systeem" voor partijen inzichtelijk wat de kwaliteit van de door hen gedeelde gegevens is. Bronhouders zijn zelf verantwoordelijk voor het juist registreren van gegevens. Inspectiewiew ontsluit slechts deze gegevens.
- Er wordt gewerkt aan het meer en beter beschikbaar stellen van gegevens van bronhouders via de Inspectiewiew, waarbij de focus nu ligt op het ontsluiten van gegevens van het OM. Ook wordt gemonitord op de aansluiting van nu nog ontbrekende omgevingsdiensten op uiterlijk 1 januari 2022.
- Omgevingsdiensten worden geholpen bij het optimaal benutten van Inspectiewiew in hun primaire proces, bijvoorbeeld door training en het delen van analysecapaciteit.

Aanvullend op de hiervoor genoemde lopende acties wil ik met mijn partners en de ILT in overleg treden om tot een aanpak voor een verdere uniformering en juiste registratie van toezichtgegevens van de diverse toezichthouders te komen en op welke wijze ik hen hierbij kan faciliteren.

Daarbij wil ik wel aangeven dat sommige stappen tijd kosten om te realiseren.

¹ Kamerstuknummer II 2020-2021, 22 343 Nr. 293

De derde aanbeveling die u doet betreft de ILT als toezichthouder op het (door de omgevingsdiensten in opdracht van de provincies) uitgevoerde toezicht en handhaving. Deze aanbeveling betreft het interbestuurlijke toezicht en sluit aan bij een soortgelijke aanbeveling van de commissie Van Aartsen. De versterking van de rol van interbestuurlijk toezicht is onderdeel van de uitwerking van het advies van de commissie Van Aartsen. Daarbij wordt onderzocht of en hoe het Rijks toezicht versterkt kan worden en of de ILT daarin, met inachtneming van de positie die de ILT ook zelf binnen het VTH-stelsel inneemt, een rol zou kunnen vervullen.

Uw vierde aanbeveling over onderzoek te (laten) verrichten naar de effectiviteit van toezicht en handhaving zie ik in het bredere veld van een goed functionerend VTH-stelsel en de monitoring daarvan. Hiermee sluit deze aan bij het huidige tweejaarlijkse onderzoek naar de kwaliteit van het VTH-stelsel. Dit onderzoek is nu nog vooral gericht op het toetsen van de uitvoering VTH aan vooraf opgestelde kwaliteitscriteria, maar minder specifiek op de effectiviteit van het instrumentarium voor toezicht en handhaving. Een uitbreiding van dit onderzoek zou passend kunnen zijn. Ook zie ik een duidelijke link met uw slotaanbeveling om concrete doelstellingen te formuleren waaraan de effectiviteit getoetst kan worden. Dat vraagt nader onderzoek om betekenisvolle indicatoren te identificeren die meetbaar zijn en inzicht kunnen geven in de maatschappelijke effecten van toezicht en handhaving. Ik wil dit onderzoek samen oppakken met de minister van JenV en ook betrekken bij de verdere uitwerking van het advies van de commissie Van Aartsen.

Uw aanbeveling om samen met de minister van JenV een veelplegersaanpak op te stellen zie ik als bevestiging van een traject dat ik samen met de partners in het Brzo ben gestart in 2018. BRZO+ werkt aan de identificatie en aanpak van zogenaamde 'zorgbedrijven'² (Brzo-bedrijven die extra aandacht van de toezichthouder nodig hebben). Uw rapport is van grote waarde voor de toezichthouders om hun aanpak van deze zorgbedrijven verder te verfijnen en ik zal deze ook onder de aandacht brengen van BRZO+.

Daarnaast is wetenschappelijk onderzoek ook belangrijk. Uw conclusie sluit aan bij de eerdere conclusies van de onderzoeken van Vrije Universiteit Amsterdam en Universiteit Leiden naar regelovertreding bij Brzo-bedrijven. Zij concludeerden dat het overgrote deel van de overtredingen wordt begaan door een kleine groep bedrijven. Ik heb deze universiteiten gevraagd ook vervolgonderzoek te laten doen naar de bedrijfskenmerken van de Brzo-bedrijven die over de langere termijn, herhaaldelijk en met hoge frequentie regels overtreden, en de mate van samenhang in het aantal geconstateerde overtredingen met al dan niet aangekondigde inspecties. De resultaten van dit onderzoek worden eind 2021 verwacht.

Uw algemene aanbeveling om de resultaten van inspecties (actief) op bedrijfsniveau openbaar te maken raakt aan het belangrijke thema van een open en transparante overheid. De regels en afwegingkaders voor openbaarheid zijn o.a. vastgelegd in de Wet openbaarheid bestuur en de Wet milieubeheer. De besluitvorming tot openbaarmaking van de resultaten van de inspecties ligt bij de

² Kamerstuknummer II 2018-2019 28089 nr. 135

betrokken bevoegde gezagen en toezichhouders. Ook wijs ik in dit verband op de Wet open overheid (Woo), die zoals verwacht de komende periode stapsgewijs van kracht zal worden en welke de openheid en transparantie van overheden verder moet verbeteren. Ter voorbereiding op de komst en de implementatie van de Woo lopen bij de provincies, ILT, omgevingsdiensten en mijn departement diverse initiatieven. Uw aanbeveling zal ik onder de aandacht brengen bij de partners in het Bestuurlijk Omgevingsberaad in oktober 2021. Ik zal hen voorstellen om in het licht van de geschetste ontwikkelingen gezamenlijk specifiek de actieve openbaarmaking van de uitkomsten van inspecties nader in beeld te brengen. Openheid en transparantie, in balans met andere publieke belangen en de gerechtvaardigde belangen van bedrijven, acht ik van grote waarde.

Bestuurskern
Dir Omgevingsveiligheid &
Milieurisico's
Cluster E

Ons kenmerk
IENW/BSK-2021/173839

Tot slot

De aanpak van milieucriminaliteit en -overtredingen inclusief het oplossen van knelpunten daarin hebben mijn volle aandacht. Naast de meer algemene versterkingsoperatie van het VTH-stelsel n.a.v. het advies van de commissie Van Aartsen, pak ik samen met de minister van JenV ook specifieke knelpunten in de aanpak van milieucriminaliteit op. Hiervoor is de steun van en samenwerking met andere overheden van groot belang. We zullen uw rapport dan ook nadrukkelijk bij hen onder de aandacht brengen en met hen bespreken. Uw rapport geeft waardevolle input om de knelpunten scherper te formuleren, oplossingsrichtingen te identificeren en de urgentie voor actie te behouden.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

S. van Veldhoven - Van der Meer